

TÁRCZA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHENYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1909. ÉV II. NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi* osztály anyaga köteles példányokban 2373 darab ajándék útján 226 drb. vétel útján 321 drb, összesen 2920 darab nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett: alapszabály 238 drb, egyházi körlevél 38 darab, falragasz 1661 drb, gyászjelentés 1504 drb, hivatalos irat 125 drb, műsor 538 drb, pörirat 6 drb, szinlap 2007 drb, zárszámadás 1435 drb, különféle 472 drb, összesen 8024 drb, apró nyomtatvány. Vételre fordítottatott 1850-20korona, 677-50 márka. Ajándékaikkal a következők szaporították a nyomtatványi osztály anyagát:

Abo stads historiska museum. Ábrányiné Katona Clementin, Alapi Gyula Komárom, Bibliothèque Royale de Belgique Bruxelles, Biharmegyei Régészeti s Történelmi Társulat Nagyvárad, Borszéký Soma (3 drb), Budapesti kir. Orvosegyesület, Budapesti szünidei gyermektelep elnöke, Burgstaller Aranka Diósberény, J. Crerar library Chicago, Chyzer Kornél, Diószegi Gyózó, Direction der k. bayerischen Hof-u. Staatsbibliothek München, Dugonics-Társaság Szeged, Dunántuli ág. h. ev. püspök Pápa, Érseki iroda Kalocsa, Érseki iroda Zágráb, Fejérpataky László (5 drb), Fraknoi Vilmos (14 drb), Fränkel Bertalan, Gömörý Gusztáv Wien (7 drb), Gulyás Pál (2 drb), Györy Tibor, Gyulai Ágost, Havass Rezső, Hegedüs István, Herman Ottó, Hist. Society of Wisconsin Madison, Horváth Géza, Kadlec Károly Prága, Kais. Akademie der Wissenschaften Bécs (7 drb), Kazinczy Kör Kassa, Keményffy Dániel Esztergom, Kereskedelemügyi miniszterium, Kondor József, Kunstindustrie Museum Christiania, M. kir. orsz. meteorológiai s földm. intézet, Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósági irodája, Magyar Szőlősgazdák Egyesülete, Magyar Tudományos Akadémia

(6 drb), Magyarországi Kárpát-Egyesület Igló, Mahler Ede, Nagy Gézáné, Országos Magyar Gazdasági Egyesület, Örs Rezső Mezőberény (2 drb), Péchy Zsigmond Péchújfalva, Petrov A. Szentpétervár, Public library of Cincinnati, Püspöki iroda Szombathely, Rakodczay Pál Pásztó, Rendőrfőkapitányság, Hg. Robert's von Parma Erben Bécs, Statist. Central-Kommission Bécs (2 drb), Stefánia Egyesület, Szádeczky Lajos Kolozsvár, Szalay Imre, gróf Teleki Pál, gróf Teleki Sándor (105 drb), Timon Vilma Tószeg, Vadász Ede, Vallás- és közoktatásügyi minisztérium (2 drb), Weisz Ernő, Wichmann György Helsingfors, Zsoldos Benő Zombor (2 drb).

Nevezetesebb szerzemények: 1. Arithmeticae vulgaris nucleus. Leutschovia 1689. (80 kor.); 2. Thuransky Thomas A. Encomium Posonii. Posonii 1670. (25 márka); 3. Fegyverneki: Thesaurus S. Scripturae. Genevae 1613. (40 kor.); 4. A prospect of Hungary and Transylvania. London 1664.; 5. A short relation of the rise and progress of the turkish Wars in Hungary etc. London 1664.; 6. Cambine Andrews: Two very notable commentaries. Translated out of Italian into english by John Shute. London 1562.

A könyvtár olvasó helyiségében a lefolyt évnegyedben 6636 egyén 16.120 kötet nyomtatványt használt; kölcsönzés útján pedig 439 egyén 1167 kötetet.

A lefolyt évnegyedben 1196 munka osztályoztatott, a melyről 1587 czédula készült. Kötés alá készítettett 682 mű 822 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 594 csomag érkezett; ugyaninnen 644 levél expediatott, a miből 252 reklamálás volt. Az 1897. évi XLI. törvény-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárás egy esetben sem kéretett.

II.

A *kézirattár* az 1909. év második negyedében ajándékozás útján 4 kötet, vétel útján 47 kötet újkori kézirattal, összesen 51 darabbal gyarapodott. Vételre összesen 423 koronát és 25'60 márkát fordítottunk.

Ajándékozók voltak Örs Rezső, ki a Meskó családra vonatkozó kéziratoskat és Sötér Kálmán, ki egy XVIII. századi jogtudományi kéziratot ajándékozott a múzeumnak.

Nevezetesebb szerzemények: Steinhübl György könyvkötősegéd 1660-ból kelt jegyzőkönyve, egy németnyelvű magyar lovassági szabályzat a XVI. század végéről, két Liszt rhapsodia, a mester sajátkezű korrekurájával, Frankenburg Adolf német és magyar verseinek kézirata, továbbá Ipolyi «Magyar Mythológiájá»-

nak egy nyomtatott példánya, melyben a javítások és jegyzetek részben a szerző kezétől erednek.

A gyarapodás földolgozásán kívül folytatódott az irodalmi levelestár revíziója, továbbá megkezdődött a zenei szak már kiválogatott anyagának végleges földolgozása.

Kikölcsönöztünk 8 esetben 12 kéziratot. A kézirtár helyiségében 53 kutató 122 kéziratot és 77 irodalmi levelet használt.

III.

A hírlapkönyvtár gyarapodása: Köteles példányokban 708 évfolyam 20.629. szám (ezek közül számonként jött 5487 szám); ajándék 2. évfolyam 1059 szám; vásárlás 159 szám (7 korona értékben) — összesen 710 évfolyam, 21.847 szám.

Ajándékozók: a Nemzeti Kaszinó, gróf Teleky Sándor, Csudáky Bertalan, Vadász Ede. Vásároltattak: «Társulati Értesítő» 1867. évi 1—6. számok, 1869. évi 24. szám, Der Ungar 1861. 149., 264., 266., 300 sz., A M. Orsz. Izr. Tanítók Egyesületének Értesítője 1884. évi 12. szám.

A könyvtárban 967 olvasó 2076 kötetet, a könyvtáron kívül 15 olvasó 31 kötetet, összesen 982 olvasó 2107 kötetet használt.

Czéduláztatott 63 évfolyam, közte 3 új lap. Átnézetett 670 évfolyam, 16.360 szám. Bekötetett 499 kötet.

A köteles példányok, melyek kimutatással (csomagokban) érkeztek, a gyarapodási könyvbe irattak, illetőleg a nyilvántartási lapokra vezettettek; ezeken kívül a számonként érkezett hírlapok is összegezve, betürendben osztályoztattak és elhelyeztettek. A csomagküldeményekben hiányzó hírlapszámok azonnal reklamáltattak; ez is följegyeztetett.

IV.

A levéltár az elmúlt negyedévben vétel útján 135 darab, ajándék útján 45 drb, letét útján 555 drb, más osztályból való áttétel útján 50 drb, összesen 785 drbbal gyarapodott.

A letéteményezett családi levéltárak közül a Luka család levéltára gyarapodott 555 drbbal, melyet Luka László főhadnagy Páparól küldött be.

Ajándékokkal báró Hornig Károly v. b. t. t., veszprémi megyés püspök, özv. Noszticzi Thurzó Alajosné, Schöppl Henrik Regensburgból és Szöllösy Kálmán gyarapították a levéltár anyagát.

Vételre fordított 1190 korona és 288.40 márka.

A törzsgyűjtemény gyarapodásából a középkori iratok csoportjára esik 20 drb, az újabbkori iratokéra 95 drb, az 1848/49-es iratok csoportjára 107 drb, a czimereslevelek csoportjára 4 drb, a gázsjelentések csoportjára 5 drb.

A czimereslevelek gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1417. április 4. Konstanz. Zsigmond király czimereslevele a Farnosi család részére. A czimerkép színes hasonmása az oklevél szövegével együtt. 2. 1637. december 29. III. Ferdinánd czimereslevele Nagy János részére. 3. 1675. márczius 6. Bécs. I. Lipót czimereslevele Szőlősy Mátvás részére. 4. 1796. február 4. Bécs. II. Ferencz czimereslevele Hornig Jakab Lajos részére.

A lefolyt évnegyedben 45 kutató 14.367 drb iratot használt. Kikölesönöztetett 2 térítvényen 5 darab.

A negyedévi szerzemények földolgozásán kívül a lefolyt évnegyedben befejeztetett az 1908. évi és 1909. évi eddigi gyarapodásnak bevezetése a végleges növendéknaplóba. Ezzel kapcsolatban úgy az 1908. évi, mint az idei végleg földolgozott szerzemények a maguk helyére beosztattak. A Szunyogh-levéltár rendezése tovább folytattatott és a boritékozás megkezdett. Folyamatban van jelenleg a Görgey és Kapuváry levéltárak rendezése.

A BUDAPESTI M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA 1907-BEN.

A budapesti m. kir. tudományegyetem könyvtárának 1907. évi működéséről és állapotáról szóló jelentését *Ferenczi Zoltán* igazgató a következőkben terjesztette a magas vallás- és közoktatásügyi minisztérium elé:

Mint évi jelentéseimben s egyes felterjesztéseimben már többször érintettem, a budapesti egyetemi könyvtárt az utóbbi években egyes lapokban gyakrabban tették szóvá. A felszólalások legnagyobb része vagy általános észrevételekre szorítkozott (pl. hogy kevés a hely, kevés új könyvet veszünk), vagy egyes esetekből folyó panaszokat hangoztatott; de csak csekély részük tartalmazott objektív s némileg szakszerű észrevételeket. A kritika jogosságát természetesen mindig elismerve, mégis ki kell emelnem, hogy többnyire indokolatlan, mert az egyetemi könyvtár ügyvitelében a legteljesebb liberalizmus érvényesül: senkit jogos panaszával, indokolt kérelmével el nem utasítunk; a könyvmegrendelésekre, könyvkölcsönzésekre vonatkozó kérelmeket a lehetőség határain belül készségesen és gyorsan elintézzük.

A könyvtár maga is igazgatásom ideje alatt minden irányban fejlődött, sok hiányát pótoltuk, sok baján segítettünk. Ennek igazolására a következő vázlatos kimutatást bátorkodom közölni:

A) a könyvtáráruháron és az épületen belül történt átalakítások:

a) Az épületre villámhárító és tűzjelző-készülék alkalmaztatott.